

**MODERN
MEDISCH**
woordenboek

Inleiding

Ieder mens wordt van tijd tot tijd geplaagd door meer of minder ernstige kwalen, onbekende pijnen, vreemde verschijnselen, een rare uitslag, jeuk of symptomen, die om een nadere uitleg vragen zonder dat er onmiddellijk een arts bijgeroepen moet worden.

Anderzijds nodigt een bezoek aan de huisarts of een specialist vaak uit meer te willen weten over het onderwerp dat u of een van de gezins- of familieleden op dat moment parten speelt.

In deze compacte gids worden alle mogelijke ziekten, aandoeningen en kwalen van A tot Z beschreven, waarbij zo nodig verwezen wordt naar trefwoorden die relevant kunnen zijn. Een heldere uitleg van de waar te nemen symptomen en mogelijke oorzaken daarvan. Waar nodig wordt de tekst toegelicht aan de hand van een illustratie.

Een modern medisch woordenboek hoort gewoon in huis. Een nadere uitleg kan immers geruststellend werken en niet altijd hoeft voor alles onmiddellijk een beroep gedaan te worden op de huisarts. Adequate informatie biedt u de mogelijkheid bij het nader raadplegen van een arts gerichte vragen te stellen. Zeker in het geval van kleine kinderen, die nogal eens last kunnen hebben van typische vormen van huiduitslag of nogal makkelijk een vaak weer even snel voorbijgaande, lichte koorts kunnen hebben, biedt deze moderne vraagbaak een uitkomst.

Uitdrukkelijk zij vermeld dat dit woordenboek een vraagbaak is en niet bedoeld is om uw huisarts te vervangen. Wel bent u beter in staat klachten en verschijnselen te benoemen en daardoor een betere gesprekspartner te zijn ingeval medisch advies gewenst is. Raadpleeg in alle gevallen van twijfel uw huisarts.

HOE DIT WOORDENBOEK TE GEBRUIKEN

Het Modern Medisch Woordenboek heeft een heldere indeling. Alle trefwoorden zijn alfabetisch gerangschikt. Vaak wordt u in de tekst voor aanvullende informatie verwezen naar een volgend trefwoord. Dit verwijzen geschiedt door middel van een asterisk (*).

Regelmatig wordt verwezen naar de Latijnse term, waaronder het begrip nader wordt verklaard. De Latijnse woorden staan alle cursief weergegeven.

AA: afk. v. *Alcoholicus Anonymus*; een zelfhulpgroep waarbij alcoholverslaafden zich anoniem kunnen aanmelden teneinde van hun verslaving af te komen.

Aambeeld: middelste der gehoorbeentjes, gelegen tussen hamer en stijgbeugel (zie ook *oor).

Aambeï: zie *hemorroiden.

Aangezichtsligging: ligging van het kind tijdens de *geboorte waarbij het aangezicht van het kind het diepst in het geboortekanaal is doorgedrongen (gebruikelijk is een *achterhoofdsligging).

Aangezichtspijn: zie *neuralgie.

Aangezichtsverlamming: *facialisparalyse*; meestal eenzijdige verlamming van de spieren van het gelaat door het uitvallen van de *nervus facialis* (aangezichtszenuw), veelal herkenbaar aan de scheve mond en een hangend ooglid. Soms is een directe oorzaak van de aangezichtsverlamming te duiden (b.v. beschadiging van de zenuw tijdens een operatie of ten gevolge van ziekteprocessen in het *middenoor), vaak is echter geen oorzaak te achterhalen.

Aars: darmuitgang (zie *anus).

Aarsmade: *enterobius vermicularis*; zie *wormen.

A.A.W.: afk. v. *Algemene Arbeidsongeschiktheidswet*. De A.A.W. is een zgn. volksverzekering.

Abasie: onvermogen om te lopen bij intacte spierkracht van de benen.

Abces: etteroepenhoping ontstaan in weefsel dat ten gevolge van een ontsteking is aangetast. Een abces is van de omgeving afgegrensd maar is in staat het aangrenzende weefsel aan te tasten en zich een weg te banen naar de lichaamsoppervlakte of een lichaamsholte. Abscessen kunnen in veel lichaamsdelen voorkomen, b.v. aan de tandwortel, in het oor, de lever, de maag, onder de huid (zie *steenpuist) en vele andere delen van het lichaam. Bij de behandeling van een abces wordt dit geopend, de *etter verwijderd en de infectie bestreden.

Abdomen: zie *buik.

Abdominaal: alles wat de *buik of de *buikholte betreft.

Abductie: beweging waardoor een lichaamsdeel van de as van het lichaam verwijderd wordt. Tijdens heffen van de arm wordt deze van de lichaamsas verwijderd; men *abduceert* hem. Een voet abduceren betekent hem dwars op de lengteas van het been naar buiten draaien.

Abductor: spier die een lichaamsdeel van de as van het lichaam afbeweegt. Een spier die tegenovergesteld, dus naar de lichaamsas beweegt heet *adductor*.

Aberratie: iedere afwijking van de normale toestand. Men spreekt b.v. van *aberratie in de groei* (reuzengroei of dwerggroei) en van *psychische aberratie*. Daarmee worden lichte psychische storingen bedoeld.

Ablatie: verwijdering van een lichaamsdeel of ziek weefsel door een chirurgische ingreep (*amputatie) of door een ziekelijke verandering in het organisme zelf.

Ablatio retinae: loslating van het netvlies (zie *oogziekten).

Abnormaal: van de vorm afwijkend, in strijd met de regels, ziekelijk; buiten het normale om. Iets als abnormaal omschrijven heeft alleen maar zin wanneer een deugdelijke vergelijking met normale handelwijzen, voorwaarden, aanleg, samenhang, verhoudingen en gewoonten mogelijk is.

Abortus: miskraam; uitstoting van het zwangerschapsproduct in de eerste 16 weken van de zwangerschap, of, volgens de *W.H.O.-definitie, de uitstoting van een vrucht van ten hoogste 500 gram. Voornaamste aanwijzingen voor een dreigende of beginnende abortus zijn bloedingen uit de *schede met of zonder weeën. Er zijn vele mogelijke oorzaken. Meestal betreft het een stoornis in de aanleg (ten gevolge van een afwijking in de *chromosomen) of een stoornis in de ontwikkeling van de vrucht. Andere mogelijkheden zijn een afwijking van de baarmoeder, *trauma, *intoxicatie of een infectieziekte. Vermoedelijk eindigt een vijfde tot een kwart van alle zwangerschappen met een abortus. Bij vrouwen die bij herhaling zwanger worden, doch steeds gedurende de eerste zwangerschapsmaanden een miskraam krijgen spreken we van een **habituele abortus*. *Abortus provocatus* is een opzettelijk opgewekte abortus. Indien een medische indicatie hiervoor aanwezig is, wordt gesproken van een *abortus arte provocatus*.

Abrasie: af- of uitschraping, uitkrabbing; *abrasio uteri*: de uitschraping van de *baarmoeder, d.w.z. de verwijdering van het slijmvlies van de binnenwand van de baarmoeder met een lepelachtig chirurgisch instrument (zie ook *curettagage).

Absence: korte periode met voorbijgaand bewustzijnsverlies (zie *epilepsie).

Absorberen: in de medische wetenschap wordt hierbij meestal de opname van gassen en vloeistoffen door lichaamsweefsels bedoeld.

Abstinentie: onthouding; geheel of vergaand afstand doen van b.v. geslachtsverkeer, alcoholische dranken, slaapmiddelen, bepaalde voedings- en genotsmiddelen.

Abusus: misbruik; *abusus alcoholicus*: *alcoholmisbruik.

Accommodatie: aanpassing; meestal wordt de term gebruikt voor het vermogen van de ogen scherp te zien op verschillende afstanden door verandering van de kromming van de lens.

Acetabulum: ‘azijnnapje’; gewrichtskom in het heupbeen, waarin de kop van het dijbeen draait.

Aceton: zuurstofwisselings eindproduct, dat bij onvoldoende verbranding

van *vetten en *aminozuren ontstaat.

Acetonemie: de aanwezigheid van *aceton in het bloed bij bepaalde ziekten, vooral bij *diabetes mellitus (suikerziekte).

Acetylsalicylzuur: zie *salicylaten.

Achillespees: pees waarmee de kuitspieren aan het hielbeen (*calcaneus) zijn vastgehecht. Deze pees is genoemd naar de Griekse held *Achilles*. Toen zijn moeder hem in de rivier de Styx dompelde om hem onkwetsbaar te maken, was de plek van de achillespees de plek waar zij hem vasthield. Door de achillespees kan de voet zich ten opzichte van het onderbeen strekken.

Achloorhydie: ontbreken van zoutzuur in de maag. Dit zuur vormt een belangrijk bestanddeel van het *maagsap (zie *acidum hydrochloricum).

Achterhoofdsligging: gebruikelijke, en tevens meest optimale, ligging van het hoofd van het kind tijdens de *geboorte.

Achylie: onvoldoende maagsapafscheiding (zie *maagsap), wat kan leiden tot het ontstaan van maagklachten (zie *spijsvertering).

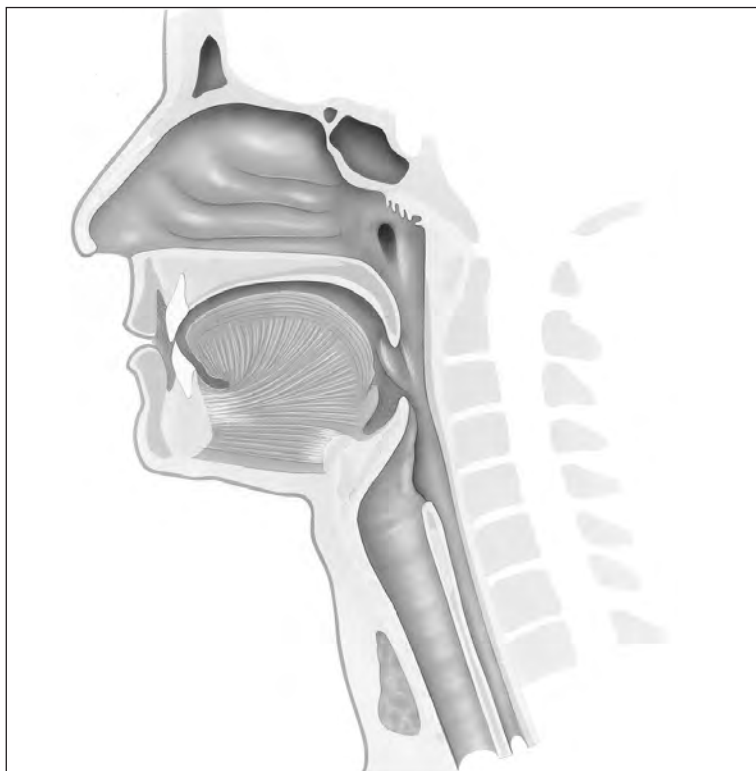
Aciclovir: geneesmiddel dat toegepast wordt bij infecties veroorzaakt door het *herpes-virus.

Acidose: verhoogd zuurgehalte van het bloed en de weefsels; de *alkalireserve* (zie *alkaliën) van het lichaam is hierbij uitgeput. Een zuurvergiftiging valt waar te nemen in een vergevorderd stadium van *diabetes mellitus (suikerziekte) of bij aanhoudende diarree, waardoor het lichaam veel alkali verliest. Patiënten met een ernstige zuurvergiftiging lijden aan zware ademnood en kunnen in een diepe bewusteloosheid geraken. Onbehandeld kan de dood hierop volgen.

Acidum hydrochloricum: zoutzuur; een bestanddeel van het *maagsap. In een hoge concentratie is zoutzuur een etsend gif.

Acne: veelvoorkomende *huidziekte die zich kenmerkt door *puisten, *mee-eters en eventueel littekenweefsel. Acne is ongevaarlijk maar bijzonder onaangenaam. Het betreft een verstoring van de afvoer van de door de *talgklier gevormde talg. Bepaalde bacteriën kunnen de talg omzetten in *vetzuren wat een ontsteking kan veroorzaken. Eventueel kan dit leiden tot uitgebreide onderhuidse *infiltraten. De lokalisatie van acne is het gezicht, romp en de bovenarmen. De oorzaak is onduidelijk, mogelijk spelen hormonale (zie *hormonen) en erfelijke factoren een rol. Minder duidelijk is dit ten aanzien van zwangerschap, voeding en cosmetica. Acne ontwikkelt zich vooral tijdens de *puberteit, maar het kan ook op latere leeftijd ontstaan. Bij ernstige vormen van acne zijn diverse medicamenteuze behandelingen mogelijk. Deze behandelingen kunnen bijdragen om het ontstaan van de ontsierende littekens te beperken.

De luchtwegen.

Addison, ziekte van ...: genoemd naar de Engelse arts *Thomas Addison* (1803-1860). Ontstaat door een verminderde vorming van bijnierschors-hormonen (zie *endocriene klieren).

Adductor: zie *abductor.

Ademhaling: *respiratie*; doel van de ademhaling is de uitwisseling in de longen van *zuurstof, die in het bloed wordt opgenomen, tegen *koolzuur en water, dat door het bloed wordt afgegeven. Deze uitwisseling van gassen wordt *gaswisseling genoemd, welke plaatsvindt in de kleinste longblaasjes (*alveolen). De zuurstof bereikt de alveolen met de ingeademde lucht, waarbij een traject wordt afgelegd via achtereenvolgend de mond of neus, de keelholte, het *strottenhoofd, de *luchtpijp en de *bronchiën. Zuurstof is noodzakelijk voor de *stofwisseling van het lichaam, hierbij komt water en koolzuur als afbraakproduct vrij. Bij een volwassene vindt, onder normale omstandigheden, de ademhaling plaats